

Vi har fortsatt mye å lære av historien

Taler

Olemic Thommessen

Dato

9 april 2015

Sted

Nasjonalmonumentet, Akerhus
festning

Omstendigheter

75-års markering av angrepet på Norge under 2. verdenskrig

1 Deres Majestet,

Statsminister, forsvarsminister, forsvarssjef.

5 Veteraner.

Datoen i dag, 9. april, er blant de mest skjellsettende i vårt lands historie.

Erfaringene fra 1940 definerer oss som folk og gir oss det historiske bildet vi gjerne har av oss selv fra den gang: Det lille og fredelige landet som ble offer for

10 krigen, men som kjempet for sin frihet og kom styrket ut av kampen.

Demokratiet som overvant diktaturet.

75 år er gått siden overfallet på Norge.

15 9. april 1940 var dagen da det norske folk våknet opp til virkeligheten.

Grønnkledte soldater marsjerte i gatene. Krigsskip la til kai. Tyske fly fløy som svarte rovfugler inn over landet, lastet med bomber og fiendtlige soldater. Fra kystfestningene hørtes dumpe kanondrønn.

20 Langsomt seg det inn over folket en lammende følelse av krig. Landet var okkupert.

Tyskernes invasjon 9. april var et angrep på det frie Norge og dets konstitusjon.

Konge, Storting og regjering måtte i all hast evakuere. Som den eneste gangen i

25 Norges historie siden 1814 ble vårt demokrati fortrent av et totalitært diktatur.

Hver og en av våre statsmakter sluttet etter hvert å fungere. Den norske

befolkningen stod overfor sin hittil største krise. Livet skulle endre seg for alle i Norge.

30

9. april er en dag for ettertanke, en dag for igjen å bringe frem de sterke historiene fra tiden da Norge var okkupert, og ikke minst det er en dag for å trekke lærdom av historien.

35 Overalt i Norge fantes det eksempler på mot og motstand. I dag, 75 år senere, gjør heltedådene fra krigsårene fortsatt inntrykk. Hundrevis ofret eget liv. Enda flere ble merket for livet. Mange fant aldri tilbake til den normaliteten de aller mest ønsket seg.

40 Nordmenn kjempet hjemme og ute. De kjempet på land, på hav og i luften. Vi og kommende generasjoner skal for alltid minnes deres mot, offervilje og uselviskheter, hva enten de snek seg frem med sprengladninger i natten, satte egen sikkerhet på spill for å hjelpe flyktninger over grensen, eller kom seg utenlands for å kjempe bak spakene på allierte jagerfly.

45

Vi skal heller ikke glemme den groteske krigsskueplassen på havet som norske sjøfolk plutselig kom til å befinne seg på. Fra fredelig varetransport mellom verdens havner til å være jagede mål for torpedoer og bomber. Deres innsats kostet mange livet, men var Norges kanskje viktigste bidrag i kampen mot

50

For disse og de mange andre som valgte ulike former for motstand og ulydighet, handlet det om å begi seg ut på noe de ikke kunne kjenne utgangen av. Det handlet om snarrådighet og sikker dømmekraft, og om mot og styrke i ekstreme

55

situasjoner.

Vi må bevare minnet, både om den militære innsatsen, men også om de som drev sivil motstand. Under streng sensur og uten talefrihet fikk protestene og holdningskampen mange uttrykk.

60

Enten arenaen var de illegale avisene, skolen, idretten, kirken eller et annet sted, kjempet de alle sammen samme sak. Kampen stod om våre grunnleggende verdier, vårt demokrati og vår frihet.

65 Deres Majestet, veteraner, samfunnsborgere,

Vi har fortsatt mye å lære av historien. Dette kunne ikke vært tydeligere enn det er i dag. Årets markering av 9. april finner sted i en tid hvor vi for første gang siden annen verdenskrig ser et Russland som er villig til å forandre Europas grenser ved bruk av militær makt. Den fredelige sameksistensen innbyggerne i Europa var i ferd med å ta for gitt, er igjen utfordret.

Historien er ingen roman. Det er ikke en bok vi kan legge til side etter en lykkelig slutt. Vi som lever sammen her og nå bærer det fulle og hele ansvaret for det som kommer etterpå.

Blant de viktigste lærdommene av annen verdenskrig er at heller ikke Norge kan melde seg ut av verden. Arbeidet for demokrati og fredelig internasjonalt samarbeid, og erkjennelsen av at vi står i et skjebnefellesskap med det øvrige Europa må bidra til at vi som nasjon har en aktiv og fredsskapende rolle. Truende krefter kan igjen vokse seg sterke. Politiske ledere kan igjen utnytte vanskelige tider, og sette demokrati og fredelig sameksistens til side. Da gjelder det å se tegnene i tide og lære av fortidens smertefulle erfaringer. I dette arbeidet må vår egen forsvarsevne aldri glemmes.

Vi minnes i dag de som gav sine liv for Norge. Den arven de etterlot seg forplikter oss. Deres offer er vår dyrekjøpte frihet.

Denne friheten bør vi bruke til å bidra til internasjonalt fredsbevarende arbeid, og innsats for demokratisk utvikling verden over.

Veteraner, samfunnsborgere,

Jeg ber dere alle stå sammen med meg når Hans Majestet Kongen nå bekranser Nasjonalmonumentet her på Akershus festning.

Kilde

www.stortinget.no

Emner

1940, 2. verdenskrig, Minnetale

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/vi-har-fortsatt-mye-a-laere-av-historien>